

Zaaknummer : 01044898
Ons Kenmerk : ODH500949
Datum : 10-07-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 29 september 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het vervangen van leidingen op een bestaand traject, het aanleggen van een nieuwe leiding inclusief regelput en uitstroomvoorziening in natuurgebied Lentevreugd, Meta's Duin en Panbos te Wassenaar en is ingediend namens Dunea N.V. De aanvraag betreft het opzettelijk vangen en doden van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis, het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis.

Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vangen en doden van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.6, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het anders dan voor verkoop onder zich hebben van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.9, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het vangen van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) door gebruikmaking van niet-selectieve middelen;
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vangen en doden van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*);
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*).

De ontheffing is aangevraagd voor de periode 1 september 2022 tot en met 28 februari 2023.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Dunea N.V;
- II. de voorschriften 1 tot en met 21 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. als vangmiddelen voor de rugstreppad als bedoeld in artikel 3.25, eerste lid, van de Wet natuurbescherming wijzen wij aan:
  - schepnet met een maximale maaswijdte van drie millimeter;
  - elektrovisapparatuur.
- IV. de aanvraag en de aanvullende documenten van 22 september, 27 september, 12 oktober, 21 oktober 2022 en 28 april 2023 en bijlage 1 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- V. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage

1. Laarzenprotocol specifiek Lentevreugd (ODH740514)

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
  - a de start van de werkzaamheden schriftelijk te melden (startmelding);
  - b het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
  - c relevante wijzigingen in de uitvoering uiterlijk één week van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
  - d de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van te voren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- 3 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Activiteitenplan Leiding Lentevreugd' van 27 juni 2022 en de aanvullende informatie van 22 september, 27 september, 12 oktober en 21 oktober 2022 en van 28 april 2023. Uiterlijk één week na inwerkingtreding van deze ontheffing dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
  - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - b aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - c de uit te voeren werkzaamheden;
  - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
  - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
  - g het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
- 4 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en een logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen langs de elektronische weg, leesbaar worden getoond.
- 5 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis.

---

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermd) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie. De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermd) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;

- 6 De ontheffinghouder dient, met in achtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk vier van het rapport 'Activiteitenplan Leiding Lentevreugd' van 27 juni 2022 en de aanvullende stukken van 22 september, 27 september, 12 oktober en 21 oktober 2022 en van 28 april 2023.
- 7 Indien een of meerdere in voorschrift 6 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 8 Tijdig, minimaal één maand voordat de in voorschrift 7 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.

Specifieke voorschriften

- 9 Alle werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in één werkrichting om eventueel aanwezige soorten de mogelijkheid te geven zich tijdig te kunnen verplaatsen naar veilig leefgebied.
- 10 De rijnsnelheid van de machines en voertuigen binnen het plangebied dient niet hoger dan 5 kilometer per uur te zijn.
- 11 Indien tijdens werkzaamheden individuen van de rugstreppad, de zandhagedis en/of de waterspitsmuis worden aangetroffen in het plangebied, dienen de werkzaamheden per direct gestopt te worden. Er dient in dat geval direct contact opgenomen te worden met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1) onder vermelding van het zaaknummer, voordat de werkzaamheden na het nemen van maatregelen met toestemming van Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid weer hervat mogen worden.

Rugstreppad en zandhagedis

- 12 Voorafgaand aan de werkzaamheden dient het werkgebied ontoegankelijk te worden gemaakt door het plaatsen van een amfibieën- en reptielenscherm over de gehele lengte én aan beide zijden van het werkterrein, onder begeleiding van een ecologisch deskundige (vs. 5). Aanvullend zijn de volgende voorwaarden van toepassing:
  - a. Indien gebruik wordt gemaakt van een gronddepot dient dit gronddepot ook uitgerasterd te worden met een amfibieën- en reptielenscherm;
  - b. De schermen dienen in goede staat te verkeren en minimaal één keer per week gecontroleerd te worden door een ecologisch deskundige. Beschadigingen, hoge vegetatie of omgevallen schermen en dergelijke waardoor de functionaliteit wordt belemmerd, dienen binnen een dag te worden hersteld of opgelost;
  - c. Het verwijderen van het amfibieën- en reptielenscherm dient te gebeuren onder begeleiding van een ecologisch deskundige (vs. 5) op het gebied van de rugstreppad en de zandhagedis én nadat de werkzaamheden in het gebied zijn afgerond.

-
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk. (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
  - kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
  - zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 13 Op het afvangen en verplaatsen van de rugstreeppad en de zandhagedis zijn de volgende aanvullende voorwaarden van toepassing:
- Het afvangen en verplaatsen van de rugstreeppad, de zandhagedis en overige aanwezige soorten dient door een ecologisch deskundige (vs. 5) verricht te worden. Vanaf het moment van afvangen, dient het controleren op aanwezige individuen tweemaal daags plaats te vinden met een tussenperiode van maximaal 10 tot 12 uur. De gevangen individuen dienen zo snel mogelijk te worden vrijgelaten in het omliggende leefgebied aan de zuidwestzijde van Lentevreugd en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, inclusief buiten de invloedssfeer van werkzaamheden van Staatsbosbeheer. Er dienen minimaal vijf aaneengesloten dagen géén exemplaren van de rugstreeppad en de zandhagedis afgevangen te zijn, vóórdat het plangebied door een ecologisch deskundige mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden;
  - In het ecologisch logboek (vs. 3) dient door de ecologisch deskundige (vs. 5) verslag te worden gedaan van het controleren van de werkzaamheden, het controleren van de schermen, het afvangen en verplaatsen van rugstreeppadden en zandhagedissen, waarbij wordt genoteerd door wie, waar, wanneer en hoeveel dieren zijn gevangen, verplaatst en waarheen. Ter verificatie dient fotomateriaal te worden toegevoegd.
- 14 Indien sprake is van minimaal drie achtereenvolgende dagen met nachtvorst en/of de werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de tijdsperiode van 15 november tot 1 februari, mag afgeweken worden van de bovenstaande voorschriften 12 en 13. Dit houdt in dat men mag starten met de werkzaamheden mits het leefgebied van de waterspitsmuis ongeschikt is gemaakt volgens de voorschriften 17, 18 en 19, zonder het plaatsen van een amfibieën- en reptielenscherm. Dit ter beoordeling aan de ecologisch deskundige (vs. 5) en dit dient vastgelegd te worden in het ecologisch logboek (vs. 3, sub g).
- 15 In het geval dat de infiltratieplassen en de Eendenplas droog komt te vallen en aanvullende maatregelen worden genomen, zijn de volgende voorwaarden van toepassing:
- Vanaf de start van het verlagen van het waterpeil in de plassen dienen aanwezige rugstreeppadden en andere aanwezige soorten (amfibieën en vissen) te worden afgevangen en vrijgelaten te worden in de naastgelegen infiltratieplas buiten de invloedssfeer van werkzaamheden. Tevens dient de aanwezige sliblaag door de ecologisch deskundige (vs. 5) gecontroleerd te worden op nog aanwezige individuen en ook deze individuen dienen te worden verplaatst;
  - Voor het afvangen is het toegestaan om gebruik te maken van schepnetten met een maximale maaswijdte van drie millimeter en/of door het toepassen van elektrovisserij (DEKA vermogen 5 kW);
  - Het toepassen van elektrovisserij voor het afvangen dient te worden uitgevoerd door een ecologisch deskundige die aantoonbare ervaring heeft in het toepassen van deze vangmethode, het in bezit hebben van de benodigde ontheffing Visserij² en toestemming heeft van de grondeigenaar;
  - In het ecologisch logboek (vs. 3, sub g) dient door de ecologisch deskundige (vs. 5) verslag te worden gedaan van het afvangen en verplaatsen van de soorten. Indien elektrovisserij is toegepast, dient hierin tevens een onderbouwing te zijn opgenomen, waaruit blijkt dat het elektrovisseren is verricht door een ecologisch deskundige die bedreven is in het toepassen van deze vangmethode.
- 16 Bij het afvangen, als bedoeld in de bovenstaande voorschriften, dienen gebruikte materialen (waaronder handschoenen, laarzen) voor- en achteraf ontsmet te worden conform het Desinfectie protocol veldwerk van RAVON³.

Waterspitsmuis

- 17 De werkzaamheden in Lentevreugd dienen te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van de waterspitsmuis, die loopt van 1 april tot en met 30 september.

² <https://www.rvo.nl/onderwerpen/visserijregelingen/ontheffingen-kust-en-binnenwateren#ontheffing-binnenwateren>

³ https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocolPdf.

- 18 Het volledige werkgebied, zowel de volledige lengte als breedte, dient twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden ongeschikt te worden gemaakt als leefgebied van de waterspitsmuis, onder begeleiding van een ecologisch deskundige (vs. 5). Deze werkstrook dient wekelijks gemaaid te worden, waarbij de vegetatie korter dan vijf centimeter behoort te zijn. Het is van belang om de maairichting van droog naar vochtig/nat terrein aan te houden. Indien de vegetatie in de tussenliggende periode sneller groeit dient een extra maaibeurt te worden toegepast.
- 19 Gedurende de maaiwerkzaamheden dient een ecologisch deskundige voor de maaimachine uit te lopen om aanwezige individuen van soorten te activeren en zich te verplaatsen naar de zuidwestzijde van Lentevreugd en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de invloedssfeer van de werkzaamheden die door Staatsbosbeheer worden uitgevoerd. Het gebruik van vangmiddelen, zoals een vangnet, is niet toegestaan.
- 20 Het droogvallen van de duinrel dient beperkt te worden tot een lengte van maximaal vijftien meter. Indien blijkt dat de maatregelen waarbij het terugleiden van het weggepompte water naar het bovenstroomse deel van de duinrel of het plaatsen van een tijdelijke stuw niet voldoende is om effecten op het leefgebied van de waterspitsmuis uit te sluiten, dienen aanvullende maatregelen ter goedkeuring te worden voorgelegd aan Omgevingsdienst Zuid-Holland (vs. 1) onder vermelding van het zaaknummer, voordat de werkzaamheden hervat mogen worden.
- 21 Aan deze ontheffing is een monitoringsverplichting verbonden naar de functionaliteit van het leefgebied van de rugstreepad en de zandhagedis. Er dient gedurende een periode van drie jaar gemonitord te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de rugstreepad en de zandhagedis, vanaf het eerstvolgende voortplantingsseizoen in 2024. De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen Handleiding Meetnet Reptielen en Amfibieën van RAVON (2020)⁴. Hierbij zijn de volgende randvoorwaarden van toepassing:
  - a. de aanwezige wateren in het plangebied en binnen een zone van 500 meter rondom het werkgebied worden op kooractiviteit van de rugstreepad gemonitord;
  - b. de zandhagedis dient gemonitord te worden door middel van het uitvoeren van looproutes in het werkgebied en in een zone van 500 meter rondom het werkgebied. Indien de looproutes onvoldoende waarnemingen opleveren dient het monitoringsonderzoek aangevuld te worden met het leggen van schuilplaten (herpetoplaten) binnen deze zone van 500 meter;
  - c. aanvullend dient jaarlijks in de monitoringsperiode een kwalitatief ecologische beoordeling te worden gedaan. Hieruit moet blijken hoe het functioneel leefgebied van de rugstreepad en de zandhagedis zich ontwikkeld en welke effecten hebben opgetreden. Er dient concreet te zijn gemotiveerd welke SMART-definitie⁵ wordt gegeven aan een goede, matige en slechte kwaliteit van het functioneel leefgebied van de betreffende soorten, zodat dit ook heldere handvatten geeft voor behoud van kwaliteit en het nemen van maatregelen ter verbetering indien noodzakelijk;
  - d. de resultaten van de monitoring en ecologische beoordeling dienen jaarlijks vóór 1 februari van het opvolgende jaar te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1);
  - e. de resultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, waarin in ieder geval dient te worden opgenomen: een heldere conclusie over de effectiviteit van de maatregelen en een voorstel voor verdere optimalisatie of extra maatregelen, mocht het verwachte resultaat uitblijven en aanwijsbaar zijn toe te schrijven aan de uitvoering van de betreffende maatregelen. Voorstellen voor optimalisatie en extra maatregelen mogen worden uitgevoerd na goedkeuring van het voorstel door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1);

⁴ Zie: https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/HelpMee/Handleiding_daglijstjes.pdf en https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/HelpMee/Handleiding_meetnet_reptielen.pdf?versie=202101120936.

⁵ SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

- f. indien de monitoringsresultaten hiertoe aanleiding geven, kunnen er aanvullende maatregelen worden opgelegd;
- g. te allen tijde dient het hygiëne protocol 'Laarzenprotocol specifiek Lentevreugd' (zie Bijlage 1) te worden nageleefd.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- In het kader van de zorgplicht dient rekening te worden gehouden met mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen bij het verrichten van snoei- en kapwerkzaamheden. Door een ecologisch deskundige met kennis van vleermuizen dienen deze bomen te worden gecontroleerd op de aanwezigheid van kieren, holten, oksels en scheuren waar vleermuizen in kunnen verblijven. Wanneer hier sprake van is, dient nader onderzoek uitgevoerd te worden conform het Vleermuisprotocol 2021.
- Dit besluit is alleen van toepassing op de beschermde soorten, verbodsbepalingen en handelingen zoals opgenomen in de aanvraag. Indien blijkt dat de werkzaamheden zullen leiden tot overtreding van andere verbodsbepalingen en/of er sprake zal zijn van niet eerder voorziene effecten op andere beschermde soorten dan waarop dit besluit van toepassing is, dienen de werkzaamheden gestaakt te worden en direct contact te worden opgenomen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs.1) en hiervoor een aanvullende ontheffing te worden aangevraagd bij Omgevingsdienst Haaglanden.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 29 september 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het vervangen van leidingen op bestaand traject, het aanleggen van een nieuwe leiding inclusief regelput en uitstroomvoorziening in natuurgebieden Lentevreugd, Meta's Duin en Panbos te Wassenaar en is aangevraagd namens Dunea N.V. De aanvraag betreft het opzettelijk vangen en doden van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis, het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk vangen en doden van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.6, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het anders dan voor verkoop onder zich hebben van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*);
- artikel 3.9, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het vangen van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*) door gebruikmaking van niet-selectieve middelen;
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk vangen en doden van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*);
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*).

De ontheffing is aangevraagd voor de periode 1 september 2022 tot en met 28 februari 2023.

Bij de aanvraag behoren de volgende stukken:

- Activiteitenplan Leiding Lentevreugd, Bureau Waardenburg, projectnummer 21-0715, 8 september 2022;
- Passende beoordeling - Project Leiding Lentevreugd, Bureau Waardenburg, projectnummer 21-0715, 7 september 2022;
- Memo - Vervanging rivierwater aanvoerleiding Dunea door Lentevreugd, Dunea N.V., 22 januari 2021;
- Verificatiedocument aanvullende informatie aanvraag Lentevreugd gebiedsbescherming, Dunea N.V., 7 september 2022;
- Wijzigingsdocument aanvullende informatie Leiding Lentevreugd soorten, Dunea N.V., 8 september 2022;
- Mail Aanvraag en intrekken documenten Lentevreugd - zaaknummer 01036726, Dunea N.V., 9 september 2022 (soortbescherming);
- Mail Aanvulling en intrekking documenten Lentevreugd - zaaknummer: 01036726, Dunea N.V., 8 september 2022 (gebiedsbescherming).

Procedure

Op deze beschikking is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard. Vanwege een latere aanpassing in de uitvoering van het project in twee fasen is de oorspronkelijke aanvraag van 29 september 2022 gesplitst voor de twee deelprojecten. Dit besluit ziet op de werkzaamheden in natuurgebied Lentevreugd, Meta's Duin en Panbos. Het andere deelproject (tweede fase) betreft werkzaamheden in duingebied Berkheide en Lentevreugd en deze aanvraag is in behandeling onder kenmerk 01047554. Voor het project is tevens een natuurvergunning aangevraagd op 20 september 2022, geregistreerd onder kenmerk 01043936. Op deze aanvragen wordt separaat een besluit genomen.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 22 september 2022 en 10 oktober 2022 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 22 september 2022 hebben wij de volgende e-mail met aanvullende gegevens ontvangen:

- Re: Aanvullende informatie - Lentevreugd, Panbos, Meta's Duin en Duingebied Berkheide te Wassenaar, Dunea N.V., 22 september 2022.

Op 27 september 2022 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Aanvulling en intrekking documenten Leiding Lentevreugd - zaaknummer: 01036726, Dunea N.V., 27 september 2022;
- Verificatiedocument Toelichting aanvullingen aanvraag Leiding Lentevreugd, zaaknummer: 01036726, Dunea N.V., 27 september 2022;
- Alternatievenafweging Programma Berkheide, Dunea N.V., 16 september 2022;
- Verkenning Drinkwatervoorziening Zuid-Holland 2040, projectnummer RSW-A1001, 10 juli 2018;
- Projecten gezamenlijke natuurontwikkeling Berkheide, Ecogroen, kenmerk 21425, 21 maart 2022.

Op 12 oktober 2022 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- RE: Toezending document(en) van de Omgevingsdienst Haaglanden, Zaaknummer: 01044898, Dunea N.V., 12 oktober 2022;
- Toestemming grondeigenaren Leiding Lentevreugd zaaknummer 01028796, Dunea N.V., 1 september 2022;
- Kansen en risico's voor beschermde soorten bij Programma Berkheide, Bureau Waardenburg, projectnummer 21-0646, 19 september 2022;
- Vergunning onderbouwende rapportage bemaling t.b.v. vervanging transportleiding door Lentevreugd en Berkheide, HaskoningDHV Nederland B.V., kenmerk BI3935-WM-RP-220622-1253, 22 juni 2022;
- Verificatiedocument Aanvullende vragen aanvraag Leiding Lentevreugd zaaknummer 01036726, Dunea N.V., 12 oktober 2022.

Op 21 oktober 2022 hebben wij per e-mail de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Akkoord verlening 'onthefing leiding Lentevreugd in twee delen zaaknummer 01036726, Dunea N.V., 21 oktober 2022;

Bij de beoordeling van de aanvraag is tevens ambtshalve onderstaand advies van RAVON betrokken, welk advies is verzocht naar mogelijkheden voor het (plaatselijk) toestaan van uitvoeringswerkzaamheden in de overwinteringsperiode, in welke periode het ongeschikt maken van het leefgebied voor de rugstreeppad en de zandhagedis niet meer mogelijk is. Op 13 oktober 2022 heeft een gezamenlijk veldbezoek plaatsgevonden met Dunea, RAVON, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid en Omgevingsdienst Haaglanden. Het uitgebrachte advies is gedeeld met aanvrager. Het betreft de rapporten:

- Uitwerking veldbezoek 13-10-22 (habitatgeschiktheid en maatregelen), RAVON, 21 oktober 2022;
- Werkzaamheden Lentevreugd en Berkheide i.h.k.v. het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening, Ravon, rapportnummer: 2022.206, 31 oktober 2022.

Op 28 april 2023 hebben wij per e-mail de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Mail: Memo - werkzaamheden 'lage deel' in Lentevreugd - zaaknummer 01047554 en 01044898, Dunea B.V., 28 april 2023;
- Memo I Werkzaamheden 'lage deel' in Lentevreugd vanaf september 2023 - programma Berkheide;
- Katwijk Berkheide, Lentevreugd TL Sanering, Dunea B.V., projectnummer: 100064496, 4 oktober 2021;
- Werkgebied Lage deel Lentevreugd.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbesikking en bijbehorende documenten hebben ter inzage gelegen van 3 november 2022 tot en met 14 december 2022⁶. Belanghebbenden zijn in de gelegenheid gesteld op de ontwerpbesikking een zienswijze in te dienen. Er zijn geen zienswijzen binnengekomen. Wel heeft Dunea N.V. (hierna: Dunea) op 28 april 2023 een reactie ingediend, waarin de werkzaamheden die nog uitgevoerd moeten worden in Lentevreugd zijn beschreven en op basis van actuele informatie zijn afgestemd met de andere projecten van Dunea en die van Staatsbosbeheer, ter voorkoming van cumulatieve effecten op de betrokken soorten.

Wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbesikking

In dit definitieve besluit zijn op basis van de reactie van Dunea wijzigingen aangebracht ten opzichte van de ontwerpbesikking. Deze wijzigingen vinden hun aanleiding in het bekend worden van werkzaamheden in Lentevreugd, vallend onder zaaknummer 01047554, die gepland staan om in september 2023 te worden uitgevoerd, voorkoming van cumulatieve effecten met parallel lopende en nog te starten projecten en het uniformiseren van de voorschriften. Daarnaast is in dit besluit de recente vaststelling van de invasieve plantensoort watercrassula in het gebied Lentevreugd betrokken. Wij achten het noodzakelijk om op enkele onderdelen de voorschriften nader te nuanceren en uit te breiden om de effecten op het leefgebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis tot een minimum te beperken en het optreden van cumulatieve effecten te voorkomen. In dezelfde uitvoeringsperiode en in de nabije toekomst vinden binnen het gehele duingebied van Meijndel en Berkheide namelijk meerdere werkzaamheden plaats, dit betreft de projecten bekend als Winning 11, Winning 8, Winning 4, Lentevreugd (Staatsbosbeheer), terrein Lindenbergh en Solleveld. Ook bij deze projecten is sprake van ingrepen in het functioneel leefgebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis (Lentevreugd). Wij zijn van mening dat de werkzaamheden van al deze projecten bij elkaar invloed kunnen hebben (de som van invloeden) op de deelpopulaties van beide soorten en dus uiteindelijk ook op de metapopulatie binnen Berkheide. Ter voorkoming hiervan achten wij aanscherping op een aantal punten van de eerder opgenomen voorschriften noodzakelijk. Met deze aanscherping is voldoende geborgd, dat de staat van instandhouding van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis niet zal verslechteren. In de voorschriften 9, 12, 13, 15 en 20, zijn om die redenen tekstuele wijzigingen doorgevoerd. Daarnaast zijn ook enkele tekstuele wijzigingen doorgevoerd, omdat daarmee de bedoeling van de voorschriften helderder is geworden ten opzichte van hoe deze waren opgenomen in de ontwerpbesikking. Dit maakt deze voorschriften namelijk beter naleefbaar en handhaafbaar. Verder is naar aanleiding van de ingediende reactie voorschrift 21 toegevoegd. De overwegingen voor deze toevoeging staan hieronder toegelicht.

Opleggen van monitoringsverplichting (voorschrift 21)

In de ontwerpbesikking was opgenomen dat uiterlijk drie maanden na oplevering van het project, eenmalig een kwalitatieve ecologische beoordeling uitgevoerd moest worden. Uit de beoordeling diende te blijken welke effecten waren opgetreden op het functioneel leefgebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis, nadat

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2022-12964.html>.
ODH500949

de grondwaterstand is hersteld. In de nabijgelegen omgeving binnen het gehele duingebied Meijndel en Berkheide vinden meerdere projecten plaats, waarbij tevens effecten optreden op het functioneel leefgebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis (in Lentevreugd). In de aanvraag wordt verwacht dat de werkzaamheden een tijdelijke effect hebben op de toegankelijkheid van overwinteringshabitat van de rugstreeppad en de zandhagedis en het foerageergebied van de waterspitsmuis. Hierbij wordt aangegeven dat het aanbod aan overwinteringshabitat voor de rugstreeppad en de zandhagedis binnen het plangebied niet beperkt is. In Lentevreugd heeft Staatsbosbeheer recent het oppervlak aan water en roetmoeras flink uitgebreid, waardoor voldoende geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis aanwezig is. Er wordt ervan uitgegaan dat de werkzaamheden betrekking hebben op een enkele individu van de waterspitsmuis wegens een territoriumrange van 150 meter aan de oeverkanten. Echter heeft er geen specifiek onderzoek plaatsgevonden naar de benoemde soorten, maar het plangebied wordt in zijn algemeenheid beschouwd als functioneel leefgebied voor deze soorten. Hierdoor is vooraf niet inzichtelijk gemaakt wat de omvang van de populatie van deze soorten in het plangebied exact is. Wij zijn dan ook van mening dat de werkzaamheden van alle projecten die binnen het gehele duingebied Meijndel en Berkheide worden uitgevoerd invloed kunnen hebben op de aanwezige deelpopulaties en dus uiteindelijk ook op de metapopulatie van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis. Gelet op voorgaande overwegingen is de eerder opgenomen eenmalige kwalitatieve ecologische beoordeling alleen niet meer afdoende en is aan dit besluit een monitoringsverplichting verbonden naar de functionaliteit van het leefgebied van de zandhagedis en de rugstreeppad. Voor de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis dient in de periode waarin de monitoringsverplichting geldt de kwalitatief ecologische beoordeling jaarlijks te worden uitgevoerd.

Daarnaast hebben wij op 3 mei 2023 gegevens vanuit de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid ontvangen waarin staat vermeld dat in het gebied Lentevreugd watercrassula (*Crassula helmsii*) is aangetroffen. De geconstateerde aanwezigheid van watercrassula in relatie tot de voorgenomen werkzaamheden van Dunea is vervolgens besproken met Dunea. Deze plantensoort ontwikkelt zich dusdanig invasief dat negatieve effecten optreden binnen een ecosysteem voor zowel ecologie als waterchemie (zoals interne eutrofiëring) binnen een gebied. Hierdoor worden inheemse plantensoorten verdrongen, waardoor een bedreiging ontstaat voor de Natura 2000 habitattypen. Daarnaast leiden veranderingen in de waterchemie tot een verstoring in de nutriëntenbalans met als gevolg een afname in voedselbeschikbaarheid en functioneel leefgebied van beschermde soorten¹. De aanwezigheid van deze invasieve plantensoort geeft extra aanleiding tot het monitoren van de functionaliteit van het leefgebied van de rugstreeppad en zandhagedis en het volgen van een hygiëneprotocol om verdere verspreiding van ervan te voorkomen.

In voorschrift 21 hebben wij opgenomen dat de monitoring dient te worden uitgevoerd conform de gestelde monitoringseisen, zoals beschreven in de Handleiding Meetnet Reptielen en Amfibieën van RAVON⁷. Voor de rugstreeppad en zandhagedis dient een zone van 500 meter rondom het werkgebied aangehouden te worden voor de monitoring. Voor de rugstreeppad dienen alle wateren binnen de zone van 500 meter op kooractiviteit te worden gemonitord. De zandhagedis dient gemonitord te worden door middel van looproutes. Indien nodig dient dit onderzoek aangevuld te worden met het leggen van schuilplaten (herpetoplaten). De monitoring dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige (vs. 5) voor een periode van drie jaar vanaf het eerste voortplantingsseizoen in 2024. Daarnaast dient in de monitoringsperiode jaarlijks een kwalitatieve ecologische beoordeling te worden gedaan. Hieruit moet blijken hoe het functioneel leefgebied van de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis zich ontwikkeld en welke effecten hebben opgetreden. Er dient concreet te worden gemotiveerd welke SMART-definitie⁸ wordt gegeven aan een goede, matige en slechte kwaliteit van het functioneel leefgebied van de betreffende soorten, zodat dit ook heldere handvatten geeft voor behoud van kwaliteit en het nemen van maatregelen ter verbetering. De resultaten van de monitoring en de ecologische

⁷ https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/HelpMee/Handleiding_daglijstjes.pdf

https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/HelpMee/Handleiding_meetnet_reptielen.pdf?versie=202101120936

⁸ SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

beoordeling dienen jaarlijks voor 1 februari van het opvolgend jaar te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (vs.1). Deze resultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, waarin in ieder geval dient te worden opgenomen: de onderzoeksresultaten, een heldere conclusie over de effectiviteit van de maatregelen en een voorstel voor verdere optimalisatie of extra maatregelen, mocht het verwachte resultaat uitblijven en aanwijsbaar zijn toe te schrijven aan de uitvoering van de betreffende maatregelen. Dit voorstel dient aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1) ter goedkeuring te worden voorgelegd. Tevens hebben wij opgenomen, dat aanvullende maatregelen kunnen worden opgelegd, indien dit noodzakelijk blijkt uit de monitoringsresultaten. Gezien de monitoringsverplichting is aan dit besluit een langere ontheffingperiode verbonden tot 2027. Te allen tijde dient in Lentevreugd het hygiëneprotocol 'Laarzenprotocol specifiek Lentevreugd' (zie bijlage 1), opgesteld door Staatsbosbeheer, aangehouden te worden. Ter voorkoming dat deze plantensoort verder wordt verspreid.

Concluderend

De door aanvrager ingediende reactie is betrokken in dit besluit. Ook is de recente constatering van watercrassula in Lentevreugd in dit besluit betrokken. Aan dit besluit is een langere ontheffingsperiode verbonden in verband met de oplegde monitoringsverplichting. Met de aanscherping op onderdelen ter voorkoming van cumulatieve effecten met andere projecten, de recent vastgestelde aanwezigheid van watercrassula en enkele tekstuele aanpassingen ter verduidelijking kan de ontheffing verleend worden. Gelet hierop is voldoende onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossing aanwezig is ter realisatie van de doelen van het project, namelijk op korte termijn bijdragen aan het leveren van voldoende, kwalitatief drinkwater. De bovenvermelde wijzigingen leiden niet tot aanpassing van de overwegingen met betrekking tot de wettelijke belangen die ten grondslag liggen aan de aanvraag. Met de toevoeging en aanscherping van de voorschriften is geborgd dat negatieve effecten worden voorkomen dan wel tot een minimum worden beperkt en dat de werkzaamheden van dit project, niet zullen leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.10 en 3.25 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De rugstreepad en de zandhagedis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. Beide soorten zijn tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de rugstreepad en de zandhagedis opzettelijk te doden of te vangen;
- de rugstreepad en de zandhagedis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreepad en de zandhagedis te beschadigen of te vernielen.

De waterspitsmuis betreft een van nature in Nederland in het wild levende soort welke is opgenomen in de bijlage, onderdeel A, behorende bij artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming en Bijlage II, van de Habitatrichtlijn en het Verdrag van Bern, bijlage III.

Op grond van artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a en b, van de Wnb is het verboden om:

- de waterspitsmuis opzettelijk te vangen of te doden;
- vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de waterspitsmuis opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; -met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen zoals genoemd in artikel 3.8, lid 5, de noodzaak voor de ontheffing ook verband kan houden met handelingen als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a tot en met i, van de Wnb; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Op grond van artikel 3.6, tweede lid, van de Wnb is het verboden om de rugstreeppad en de zandhagedis anders dan voor verkoop onder zich te hebben of te vervoeren. Het onder zich hebben anders dan voor verkoop en opzettelijk verstoren ziet niet op de soort waterspitsmuis.

Op grond van artikel 3.9, eerste lid, van de Wnb is het verboden om de rugstreeppad en de zandhagedis te vangen door gebruikmaking van niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstorening van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben. Op grond van het tweede lid kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van het verbod. Artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb is van overeenkomstige toepassing.

Op grond van artikel 3.25, eerste lid, van de Wnb dienen bij het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.9, tweede lid, van de Wnb de middelen te worden aangewezen die voor het vangen van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Initiatiefnemer Dunea is verantwoordelijk voor de productie en levering van drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland. Om voldoende drinkwater te kunnen blijven leveren moet Dunea in de komende jaren de capaciteit van het drinkwater verhogen. Met het Programma Berkheide wil Dunea de leveringszekerheid veiligstellen. Het Programma Berkheide omvat een aantal projecten om op korte termijn de bestaande productiecapaciteit veilig te stellen middels renovatiewerkzaamheden en uitbreidingen om aan de vraag naar drinkwater te kunnen blijven voldoen. Het project Lentevreugd betreft renovatie en uitbreiding van de drinkwatercapaciteit, welke wordt uitgevoerd vanuit deze doelstelling en opgave. Het project heeft als doel om de aanvoercapaciteit van de leveringszekerheid van drinkwater te waarborgen en op te waarderen.

De leiding in Lentevreugd en het aangrenzende duingebied draagt zorg voor de aanvoer van rivierwater naar infiltratieplas 40 en het op peil houden van de Eendenplas in de Pan van Persijn. De bestaande asbestcementleiding door Lentevreugd en het aanliggende duingebied is vanaf 1938 aangelegd. De leiding is verouderd en lekt. Het vervangen van deze leiding is één van de projecten die deel uitmaken van het Programma Berkheide. Het doel van de werkzaamheden is het saneren van de oude leiding en het vergroten van de capaciteit voor de aanvoer van rivierwater.

De leiding ligt op gronden in eigendom van Staatsbosbeheer, Stichting Duindigt, gemeente Katwijk en Dunea. De leiding loopt langs terrein van Defensie (Rijksvastgoedbedrijf). Voor het verrichten van de voorgenomen werkzaamheden op het grondgebied van de verschillende terreineigenaren is toestemming verleend.

Deze ontheffing is onderdeel van de aanvraag voor het totale plangebied Lentevreugd, Meta's Duin en Panbos en Duingebied Berkheide en heeft alleen betrekking op Lentevreugd (werkgebied 1 en 2), Meta's Duin (werkgebied 6) Panbos (werkgebied 7), zoals beschreven in het rapport "Activiteitenplan Leiding Lentevreugd" van 27 juni 2022'. Hieronder worden de specifieke werkzaamheden per werkgebied weergegeven:

Vervanging bestaande leiding

- het verwijderen van de bestaande gietijzeren 630PVC-leiding van de Katwijkseweg tot aan de aansluiting op de 500AC-leiding (werkgebied 1 en 2; 1.115 meter);

- het verwijderen van de bestaande 300AC-leiding vanaf de aansluiting op de 500AC-leiding tot aan de Eendenplas in het Panbos (werkgebied 6 en 7; 445 meter). In werkgebied 6 wordt een deel van de leiding verwijderd en een nieuwe leiding aangelegd;
- het aanleggen van een nieuwe 800 mm-leiding in werkgebied 1 en 2;
- het aanleggen van een nieuwe 200 mm-leiding als aftakking vanaf de 800 mm-leiding voor de voeding van de Eendenplas (werkgebied 6 en 7).

Daarnaast worden volgende de aanvullende maatregelen uitgevoerd:

- het verwijderen van jonge opslag en struiken;
- het snoeien van laag hangende takken van bomen;
- het kappen van enkele bomen.

In de planning was opgenomen dat de voorbereidende werkzaamheden starten in oktober 2022 en ongeveer tot begin november 2022 duren. De verdere uitvoering van de werkzaamheden volgen hierop met een doorlooptijd van circa drie tot vier maanden. Zoals hiervoor vermeld is het project later in twee fasen gesplitst.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb hebben in 2021 en 2022 in totaal vier veldbezoeken plaatsgevonden, waarin onderzoek is gedaan naar kwetsbare locaties van beschermde soorten binnen het plangebied. Het onderzoek voor de aangevraagde soorten rugstreeppad en zandhagedis is niet expliciet uitgevoerd conform de Kennisdocumenten Rugstreeppad en Zandhagedis (BIJ12, 2017) en de IBN methode⁹ voor waterspitsmuis. In de aanvraag is toegelicht waarom in dit geval van deze onderzoeksmethoden kon worden afgeweken.

Rugstreeppad en zandhagedis

Het voorkomen van de rugstreeppad en de zandhagedis in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is bekend¹⁰. Berkheide is bekend leefgebied voor beide beschermde soorten en van oudsher onderdeel van het natuurlijke verspreidingsgebied. In het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide komen de soorten dan ook algemeen voor. Dit wordt bevestigd door recente waarnemingen van beide soorten uit de NDFF in de afgelopen vijf jaar¹¹. Voor het 'Programma Berkheide' wordt uitgegaan van een 'worst-case scenario', waarbij het plangebied in zijn algemeenheid wordt beschouwd als geschikt leefgebied voor de rugstreeppad en de zandhagedis. Tijdens de veldbezoeken zijn op basis van de aanwezige terreinkenmerken kwetsbare locaties, zoals potentiële voortplantings- en overwinteringsplekken, voor de rugstreeppad en de zandhagedis globaal in beeld gebracht. Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat het voorkomen van de rugstreeppad en de zandhagedis is aangetoond en dat alle essentiële functies van het leefgebied van de rugstreeppad en de zandhagedis binnen het plangebied in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

In Lentevreugd komen geschikte overwinteringsplaatsen van zowel de rugstreeppad als de zandhagedis algemeen voor, met name in de overgang tussen duingrasland en struweel¹². Binnen het gebied zijn zandige open plekken aanwezig, welke kunnen dienen als overwinteringsplek van de rugstreeppad en de zandhagedis en als ei-afzetplaats voor de zandhagedis. In het grasland, ter hoogte van de plek waar de leiding naar Pan van Persijn zich vertakt naar het duin, bevinden zich lage natte plekken die geschikt zijn als voortplantingswater van de rugstreeppad. In 2020 is op deze locatie koorgeluid van een grote groep roepende rugstreeppadden (circa 200 individuen) waargenomen. Deze natte plekken liggen op circa 30 á 50 meter afstand ten zuiden van het leidingtracé. Doordat de werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode worden uitgevoerd en de natte plekken voorafgaand

⁹ NDFF protocol 17.001, Zoogdierverseniging.

¹⁰ RAVON, 2022, Kansen en risico's voor beschermde soorten bij Programma Berkheide.

¹¹ Geraadpleegd op 15 augustus 2022.

¹² RAVON, 2022, Kansen en risico's voor beschermde soorten bij Programma Berkheide.

aan de voortplantingsperiode weer beschikbaar zijn, achten wij het aannemelijk dat deze voortplantingswateren behouden blijven. De infiltratieplassen en de Eendenplas bestaan uit oevers met hoog opgaande begroeiing van struweel en riet, waarbij ondiepe oeverzones ontbreken. De plassen bevatten roofvissen, waardoor deze plassen niet geschikt worden geacht als voortplantingswateren van de rugstreeppad. Echter kan de aanwezigheid van een enkel individu van de rugstreeppad niet uitgesloten worden.

Gelet op het voorgaande, valt niet uit te sluiten dat als gevolg van de werkzaamheden sprake zal zijn van aantasting van functioneel leefgebied van voorgenoemde soorten evenals aantasting van mogelijk aanwezige voortplantings- en verblijfplaatsen. Aangezien de aanwezige exemplaren van bovengenoemde soorten als gevolg van de werkzaamheden een alternatief moeten zoeken, worden ze tevens opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Als mitigerende maatregel worden mogelijk aanwezige rugstreeppadden en zandhagedissen worden afgevangen en verplaatst worden naar deze soorten geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Vanuit de zorgplicht worden alle aanwezige soorten (amfibieën en vissen) in de Eendenplas en in de aanwezige sliblaag afgevangen en verplaatst naar geschikt alternatief leefgebied. Aangezien hierbij gebruik wordt gemaakt van niet-selectieve vangmiddelen en de kans aanwezig is dat hierbij ook rugstreeppadden worden afgevangen, is 'worst-case scenario' ontheffing benodigd voor overtreding van artikel 3.9, eerste lid, van de Wnb. Ondanks de zorgvuldige werkwijze bij het afvangen, valt niet met zekerheid uit te sluiten dat er toch een individu gewond raakt of gedood wordt, doordat een individuele rugstreeppad en/of zandhagedis onverhoopt met het te verwijderen materiaal mee afgevoerd wordt. Om deze reden is ook voor het doden van deze soorten ontheffing aangevraagd. Gezien het voorgaande, is tevens sprake van het overtreden van de verbodsbepalingen als bedoeld in de artikelen 3.5, eerste lid, en artikel 3.6, tweede lid, van de Wnb.

Waterspitsmuis

In Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide, valt Berkheide binnen het verspreidingsgebied van de waterspitsmuis, met name rondom de infiltratieplassen. Binnen Berkheide is het voorkomen van de waterspitsmuis alleen bekend in de zuidelijke duinrel van Lentevreugd (¹³Bekker 2015). Ondanks dat slechts een enkele waarneming van de waterspitsmuis bekend is in dit deel van Lentevreugd, is de verwachting dat alle geschikte wateren binnen Lentevreugd en de directe omgeving daarvan geschikt leefgebied kunnen vormen. Voor het 'Programma Berkheide' wordt dan ook uitgegaan van een 'worst-case scenario', waarbij het plangebied in zijn algemeenheid wordt beschouwd als geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis. Het leefgebied van de waterspitsmuis is langgerekt en loopt evenwijdig aan de oever. Vaste verblijfplaatsen worden gemaakt in beschutte plekken, verborgen gelegen holtes of langs begroeide oeverzones van watergangen. Binnen Lentevreugd vormt de aanwezigheid aan open water, rietmoeras en de vier duinrellen voldoende geschikt functioneel leefgebied voor de waterspitsmuis.

Gelet op het voorgaande, valt niet uit te sluiten dat als gevolg van de werkzaamheden er sprake is van aantasting van functioneel leefgebied van de waterspitsmuis evenals aantasting van mogelijk aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Met de geplande werkzaamheden worden het leefgebied en de aanwezige verblijfplaatsen aangetast en bestaat de kans op het doden van individuen. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a en b, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan Leiding Lentevreugd' van 27 juni 2022 en de aanvullende informatie die is verkregen op 27 september en 12 oktober 2022.

¹³ <https://waarneming.nl/observation/124180937/>, NDFF beiden geraadpleegd op 3 juli 2023
ODH500949

Deze maatregelen zien onder andere op het treffen van mitigerende maatregelen, waaronder het ongeschikt maken van het functioneel leefgebied voor de overwinteringsperiode van de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis. Aanvullend hierop heeft een deskundige van RAVON op het gebied van reptielen en amfibieën, op verzoek van Omgevingsdienst Haaglanden, een second opinion voor Lentevreugd opgesteld om inzicht te krijgen op eventuele effecten die optreden voor beide soortgroepen gedurende de uitvoering van de werkzaamheden. Hierin zijn eventueel aanvullende maatregelen opgenomen.

De voorgestelde maatregelen achten wij in grote lijnen afdoende, op een aantal punten achten wij aanscherping redelijk en noodzakelijk. De periode waarin de werkzaamheden volgens de planning plaats dienden te vinden, is gelet op de betrokken soorten niet de meest geschikte periode. Om deze reden hebben wij aan een deskundige van RAVON een second opinion aangevraagd om mogelijkheden voor het (plaatselijk) toestaan van uitvoeringswerkzaamheden in de overwinteringsperiode, waarbij ongeschikt maken van het leefgebied voor de rugstreepad en de zandhagedis niet meer mogelijk was. Deze aanvullende informatie is verkregen op 30 november 2022. Het adviesrapport is gedeeld met Dunea. In het eerdere ontwerpbesluit is het advies van RAVON door ons betrokken en zijn in afstemming met Dunea de voornomen werkzaamheden van de oorspronkelijke aanvraag in twee fasen opgedeeld, waarbij zowel de effecten op de betrokken beschermde soorten als de doelstellingen van het project in ogenschouw zijn genomen.

Op 28 april 2023 hebben wij de 'Memo I Werkzaamheden 'lage deel' in Lentevreugd vanaf september 2023 - programma Berkheide' ontvangen, met daarin de werkzaamheden voor het koppelen van de nieuwe waterleiding Lentevreugd met de nieuw aan te leggen waterleiding in duingebied Berkheide. Deze werkzaamheden vallen onder de ontheffingsaanvraag Duingebied Berkheide te Wassenaar, met zaaknummer 01047554 (fase 2). Tevens is recent bij ons bekend geworden dat in het gebied Lentevreugd watercrassula (*Crassula helmsii*) is aangetroffen en dit is met Dunea besproken. Deze invasieve plantensoort vormt een bedreiging voor met name de staat van instandhouding van de rugstreepad. De actuele informatie heeft aanleiding gegeven tot enkele aanscherpingen en tot het verbinden van een monitoringsverplichting aan dit besluit, zie hiervoor de overwegingen onder het kopje 'Zienswijzen'.

Staat van instandhouding

Als gevolg van de werkzaamheden gaan mogelijk aanwezige voortplantings- en overwinteringsplaatsen van de rugstreepad en de zandhagedis en functioneel leefgebied van de waterspitsmuis verloren.

De werkzaamheden dienen in één richting te worden uitgevoerd, zodat eventueel aanwezige individuen de tijd hebben om te kunnen vluchten. De rijsnelheid van de machines en voertuigen binnen het plangebied dient niet hoger dan 5 kilometer per uur te zijn. Dit hebben wij opgenomen in voorschriften 9 en 10.

Indien tijdens werkzaamheden individuen van de rugstreepad, de zandhagedis en/of de waterspitsmuis worden aangetroffen in het plangebied, dienen de werkzaamheden per direct gestopt te worden en contact opgenomen te worden met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1). De werkzaamheden mogen pas weer hervat worden nadat maatregelen zijn getroffen en toestemming is gegeven door Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1) voor hervatting. Dit hebben we opgenomen in voorschrift 11.

Rugstreepad en zandhagedis

Lentevreugd betreft een lager gelegen terrein welke gevoed wordt door onder andere afstromend kwelwater uit het duingebied Berkheide. Door de aanwezigheid van natte laagtes is de verwachting dat beide soorten voornamelijk overwinteren in de opgaande duinen. Desondanks kan de aanwezigheid van enkele overwinterende individuen van de rugstreepad en de zandhagedis in de hoger gelegen delen van Lentevreugd niet worden uitgesloten. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient het werkgebied ontoegankelijk te worden gemaakt om te voorkomen

dat er rugstreeppadden en zandhagedissen in het plangebied aanwezig zijn ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het ontoegankelijk maken van het werkgebied bestaat uit het plaatsen van een amfibieën- en reptielenscherm over de gehele lengte én aan beide zijden van het werkterrein onder begeleiding van een ecologisch deskundige. Indien gebruik wordt gemaakt van een gronddepot dient deze ook voorafgaand aan het aanbrengen van grond uitgerasterd te worden met een amfibieën- en reptielenscherm. De functionaliteit van de schermen dient één keer per week gecontroleerd te worden door een ecologisch deskundige. Beschadigingen of andere omstandigheden waardoor de functionaliteit wordt belemmerd, dienen uiterlijk binnen een dag te worden hersteld of opgelost. Dit om nieuwe toestroom (influx) van rugstreeppadden en zandhagedissen in het werkgebied te voorkomen. Het verwijderen van het amfibieën- en reptielenscherm is alleen toegestaan nadat de werkzaamheden in het gebied zijn afgerond én onder begeleiding van de ecologisch deskundige. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 12.

Het wegvangen en verplaatsen van de rugstreeppad, de zandhagedis en overige aanwezige soorten dient door de ecologisch deskundige (vs. 5) verricht te worden. Vanaf het moment van afvangen, dient tweemaal daags met een tussenperiode van maximaal 10 tot 12 uur een controle te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige. Gevangen individuen dienen vrijgelaten te worden in het omliggende leefgebied aan de zuidwestzijde van Lentevreugd. De locatie dient buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en buiten de invloedssfeer van eventueel werkzaamheden van Staatsbosbeheer te liggen ter voorkoming van cumulatieve effecten. Na minimaal vijf aaneengesloten dagen waarin geen exemplaren van de rugstreeppad en de zandhagedis zijn afgevangen, mag het plangebied worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden in het plangebied. De ecologisch deskundige dient hiervan zorgvuldig verslag te doen in het ecologisch logboek. Dit hebben wij vastgelegd in voorschrift 13.

Indien sprake is van minimaal drie achtereenvolgende dagen met nachtvorst en/of in het geval dat de werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de tijdsperiode van 15 november tot 1 februari, mag afgeweken worden van de voorschriften 12 en 13. Dit houdt in dat men mag starten met de werkzaamheden mits het leefgebied van de waterspitsmuis ongeschikt is gemaakt volgens de voorschriften 17, 18 en 19, zonder het plaatsen van een amfibieën- of reptielenscherm. Dit ter beoordeling aan een ecologisch deskundige. Dit dient vastgelegd te worden in het ecologisch logboek. Dit hebben wij vastgelegd in voorschrift 14.

De werkzaamheden in de infiltratieplassen en de Eendenplas hebben geen invloed op het functioneel leefgebied van de rugstreeppad. De verwachting is dat deze plassen niet geschikt zijn als voortplantingswater door de grote diversiteit aan roofvissen en algemene amfibieënsoorten. Op deze soorten is de zorgplicht van artikel 1.11 van de Wnb van toepassing. Desondanks valt niet geheel uit te sluiten dat een enkel individu van de rugstreeppad aanwezig is binnen een van deze infiltratieplassen. Gelet hierop hebben wij in voorschrift 15 randvoorwaarden neergelegd waaraan het afvangen en verplaatsen dient te voldoen. Om de werkzaamheden aan beide infiltratieplassen te kunnen uitvoeren wordt de toevoer van water dichtgezet en het waterpeil verlaagd. Gelijktijdig en direct na deze werkzaamheden worden de daarin aanwezige individuen zoals amfibieën en vissen, inclusief eventueel aanwezige rugstreeppadden, afgevangen met schepnetten met een maaswijdte van drie millimeter en/of door elektrovisserij (DEKA vermogen 5 kW) vanuit een boot (bij grotere infiltratieplassen) of met een draagbaar apparaat lopend door de infiltratieplas. Het toepassen van elektrovisserij vereist, zowel voor de veiligheid van mens als van dier, vaardigheid in het werken met deze vangmethode. De ecologisch deskundige (vs. 5) die het elektrovisserij toepast dient hier aantoonbaar ervaren in te zijn, het in bezit hebben van de benodigde ontheffing Visserij¹⁴ en toestemming heeft van de grondeigenaar. De afgevangen exemplaren inclusief bijvangst van andere soorten dienen in de naastgelegen infiltratieplas te worden vrijgelaten, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Aanvullend dient een ecologische controle te worden uitgevoerd in de aanwezige sliblaag op overgebleven soorten.

¹⁴ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/visserijregelingen/ontheffingen-kust-en-binnenwateren#ontheffing-binnenwateren>
ODH500949

Om verspreiding van ziektes onder amfibieën te voorkomen dienen handschoenen, laarzen en opvangemmers en andere materialen die worden gebruikt voor bovenstaande vangmethoden ontsmet te worden conform het Desinfectie protocol veldwerk van RAVON¹⁵. Dit hebben wij opgelegd in voorschrift 16.

De staat van instandhouding van de rugstreppad heeft landelijk een matig afnemende trend en binnen het duingebied is de trend stabiel. De staat van instandhouding van de zandhagedis heeft landelijk een matig toenemende trend en binnen het duingebied is de trend positief (Adams et al, 2019; Breedveld et al, 2017). Voor beide soorten is de staat van instandhouding in de kustduingebieden, welke een belangrijk kerngebied van de verspreiding vormt, gunstig. Zowel de rugstreppad als de zandhagedis hebben geprofiteerd van de natuurontwikkeling en het uitgevoerde beheer in het duingebied Meijndel & Berkheide. Bij de uitvoering van de werkzaamheden voor Lentevreugd wordt het functioneel leefgebied van beide soorten tijdelijk aangetast. Er is geen sprake van permanent verlies van het functioneel leefgebied van de rugstreppad en de zandhagedis. Als gevolg van de werkzaamheden ontstaan nieuwe open zandige plekken die op den duur als geschikte overwinteringsplekken voor deze soorten kunnen dienen. Tevens bieden de open zandige plekken langs aanwezig struweel en duingrasland voldoende geschikte ei-afzetplekken voor de zandhagedis. Deze zullen direct beschikbaar zijn in het voorjaar na afronding van de werkzaamheden. Door de voorgenomen maatregelen en de korte uitvoeringsperiode van de werkzaamheden is het aannemelijk dat beide soorten in de directe omgeving aanwezig blijven.

Waterspitsmuis

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden gaat het functioneel leefgebied van de waterspitsmuis mogelijk tijdelijk verloren. Deze werkzaamheden dienen buiten de kwetsbare periode van de waterspitsmuis te worden uitgevoerd, die loopt van 1 april tot en met 30 september. Dit hebben wij geborgd in voorschrift 17. Ter voorkoming dat individuen alsnog gewond raken of gedood worden, dient uiterlijk twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden het werkgebied, zowel de volledige lengte als breedte, ongeschikt te worden gemaakt als leefgebied van de waterspitsmuis. Deze werkstrook dient wekelijks gemaaid te worden waarbij de vegetatie korter dan vijf centimeter behoort te zijn. Het is van belang om de maairichting van droog naar vochtig/nat terrein aan te houden. Indien het gras sneller groeit (hoger dan vijf centimeter) in de tussenperiode, dan dient de werkstrook een extra keer gemaaid te worden. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 18. Tijdens de maaiwerkzaamheden dient een begeleidend ecooloog voor de machine uit te lopen om aanwezige individuen van soorten te activeren en zich te verplaatsen naar de zuidwestzijde van Lentevreugd en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de invloedssfeer van de werkzaamheden die door Staatsbosbeheer worden uitgevoerd. Het gebruik van vangmiddelen, zoals een vangnet, is niet toegestaan. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 19.

Voor de uitvoering van de werkzaamheden bij de duinrel¹⁶ dient de grondwaterstand, vanwege onder andere afstromend kwelwater, tijdelijk te worden verlaagd waardoor de duinrel ter plekke droog komt te staan. Lokaal wordt bemaling toegepast, waar per werkdeel van 30 meter drie dagen lang wordt bemaald. Het droogvallen van de duinrel dient beperkt te worden tot een lengte van maximaal vijftien meter. Ter plaatse dient door een ecologisch deskundige te worden bepaald welke maatregelen genomen moeten worden om de effecten op het functioneel leefgebied van de waterspitsmuis te beperken. De maatregelen bestaan uit het terugleiden van het weggepompte water naar het bovenstroomse deel van de duinrel of het plaatsen van een tijdelijke stuw. Indien blijkt dat de maatregelen onvoldoende zijn om effecten op het functioneel leefgebied van de waterspitsmuis uit te sluiten, dienen aanvullende maatregelen ter goedkeuring te worden voorgelegd aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1) onder vermelding van het zaaknummer, voordat de werkzaamheden hervat mogen worden. Dit hebben wij geborgd in voorschrift 20.

¹⁵ https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocol.pdf.

¹⁶ Een duinrel is een kort, snelstromend beekje waarin kwelwater uit de duinen kan afstromen naar het lager gelegen land.

De staat van instandhouding van de waterspitsmuis heeft landelijk een stabiele trend. In het duingebied Meijndel & Berkheide, valt Berkheide binnen het verspreidingsgebied van de waterspitsmuis, waarbij de infiltratieplassen een potentieel leefgebied vormen. Van overige kustduingebieden zijn waarnemingen van deze soort alleen bekend van de infiltratiekanalen uit de Amsterdamse waterleidingduinen. Binnen Berkheide is het voorkomen van de waterspitsmuis alleen bekend in de zuidelijke duinrel van Lentevreugd. Ondanks dat slechts een enkele waarneming van de waterspitsmuis bekend is in dit deel van Lentevreugd, is de verwachting dat alle geschikte wateren binnen Lentevreugd en de directe omgeving daarvan geschikt leefgebied kunnen vormen. De werkzaamheden hebben betrekking op één duinrel, waarbij potentieel het functioneel leefgebied van een enkel individu tijdelijk wordt aangetast. Het functioneel leefgebied binnen Lentevreugd is gedurende de periode van werkzaamheden en twee maanden na de bemaling tijdelijk niet beschikbaar voor eventueel aanwezige soorten. De verwachting is dat na de werkzaamheden de grondwaterstand zich binnen één maand, in een enkel geval na twee maanden, volledig herstelt.

Conclusie staat van instandhouding

Om te borgen dat het functioneel leefgebied van de waterspitsmuis, de rugstreepad en de zandhagedis behouden blijft na de tijdelijke bemaling in Lentevreugd en de werkzaamheden die in andere gebieden worden uitgevoerd is aan dit besluit een monitoringsverplichting verbonden. In de monitoringsperiode dient jaarlijks, vanaf het eerstvolgende voortplantingsseizoen in 2024, een kwalitatieve ecologische beoordeling te worden gedaan door een ecologisch deskundige. Hieruit dient te blijken welke effecten hebben opgetreden op het functioneel leefgebied van de betreffende soorten. Deze beoordeling dient ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (vs. 1) te worden verstrekt. Indien de beoordeling hiertoe aanleiding geeft, kunnen er aanvullende maatregelen worden opgelegd. Met deze monitoringsverplichting wordt een 'vinger aan de pols gehouden', opdat cumulatieve effecten op de deelpopulaties en uiteindelijk de metapopulatie van deze drie beschermde soorten niet zullen optreden en is eventueel bijsturing mogelijk indien de noodzaak daartoe uit de monitoringsresultaten blijkt. De monitoringsverplichting is opgenomen in voorschrift 21, zie hiervoor het kopje 'Zienswijze', subkopje 'Opleggen van monitoring'.

De ingediende reactie en actuele informatie is meegenomen in de beoordeling. Ter borging van de staat van instandhouding zijn de voorschriften op enkele punten aangescherpt en is ter voorkoming van cumulatieve effecten op de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis aan dit besluit een monitoringsverplichting verbonden. De voorgestelde maatregelen, met inachtneming van deze voorschriften zijn voldoende om negatieve effecten op de aangevraagde soorten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken, de werkzaamheden van het project leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het ecologisch werkprotocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Initiatiefnemer Dunea is verantwoordelijk voor de productie en levering van drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland. Dunea beheert drie duingebieden tussen Monster en Katwijk, die deel uitmaken van Nationaal Park Hollandse Duinen: Solleveld, Meijndel en Berkheide. Deze drie duingebieden zijn van groot belang voor het zuiveren van drinkwater.

Het project 'Lentevreugd' ligt in het infiltratiegebied Berkheide en is een uitwerking van de noodzaak tot verhoging van de capaciteit van de drinkwatervoorziening van 26,5 naar 32,1 miljoen m³ per jaar. Om het nijpende woningtekort te verminderen zullen er in de provincie Zuid-Holland voor het jaar 2030 200.000 nieuwe woningen gebouwd moeten worden. Dat is ruim een vijfde van de landelijke opgave. De verwachting is dat de vraag naar drinkwater ook de komende jaren zal doorstijgen. De verwachte bevolkingsgroei binnen het afzetgebied van Dunea bedraagt tot 2035 220.000 mensen en tot 2040 260.000.

Met het Rijk is afgesproken dat de provincies samen met de drinkwaterbedrijven een verkenning uitvoeren om te komen tot een strategie om de lange termijn de drinkwatervoorziening veilig te stellen. In de 'Verkenning Drinkwatervoorziening Zuid-Holland 2040' zijn strategieën uitgewerkt voor een robuuste drinkwatervoorziening in de provincie in 2040. Naast de toenemende vraag is van belang dat de waterkwaliteit van met name het oppervlaktewater onder druk staat. Het project Lentevreugd waar dit deelproject onder valt is één van de projecten die nodig is om op korte termijn te voorzien in de toenemende vraag naar kwalitatief goed drinkwater in de regio. Het project heeft tevens tot doel de hydrologische randvoorwaarden voor natuurherstel in nabijgelegen vochtige duinvalleien te realiseren. Ter onderbouwing van het wettelijk belang is verwezen naar het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 11 september 2012 (ECLI:EU:C:2012:560), waarin is aangegeven dat drinkwatervoorziening in beginsel een overweging is die verband houdt met de menselijke gezondheid. De drinkwaterwinning in de duinen vindt zijn oorsprong in de noodzaak om ten behoeve van de menselijke gezondheid de bevolking van schoon en betrouwbaar drinkwater te voorzien. Dit is randvoorwaardelijk voor het uitbannen van infectieziekten en daarmee tot op de dag van vandaag één van de belangrijke pijlers onder de zorg voor de volksgezondheid. De veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening en de volksgezondheid maken dat de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief goed drinkwater van groot maatschappelijk belang is.

Drinkwater is een eerste levensbehoefte. In de Drinkwaterwet is dan ook de zogenaamde 'zorgplicht drinkwater' opgenomen en is ook vastgelegd dat duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als dwingende reden van groot openbaar belang geldt (artikel 2 en 3). Ook wordt in 'Richtlijnen voor de toepassing van artikel 6, lid 4, van de Habitatrictlijn' als voorbeeld voor een dwingende reden van groot openbaar belang genoemd: het leveren van voldoende water voor menselijk verbruik, industrieel gebruik en de landbouw.

Voor de regio Rotterdam-Den Haag-Leiden (de Zuidvleugel) is de verwachting dat 230.000 nieuwe woningen nodig zijn (2011-2025). In het leveringsgebied van Dunea groeit het aantal inwoners naar verwachting van 1,3 miljoen naar 1,5 miljoen inwoners in 2030. Dunea heeft voor de periode 2018-2025 het Programma Berkheide gestart om dit waterwingebied maximaal in te kunnen zetten voor de stijgende drinkwatervraag. Het project Lentevreugd draagt bij in het optimaliseren van de drinkwatercapaciteit en de hydrologische condities voor de aanwezige vochtige duinvalleien uit te breiden.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang 'belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de rugstreeppad, de zandhagedis en de waterspitsmuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. De projectlocatie betreft een waterwingebied. Project 'Lentevreugd' (hierna: Lentevreugd) betreft een bestaande leiding, welke een zwakke schakel vormt voor de drinkwatervoorzieningen door lekkages. Om op korte termijn te kunnen voorzien aan de benodigde vraag naar voldoende drinkwater is de renovatie en capaciteitsuitbreiding van Lentevreugd noodzakelijk. Lentevreugd moet invulling geven aan de strategie voor uitbreiding van de waterwinning op korte termijn (2022-2030) zoals opgenomen in de bij de aanvraag gevoegde Alternatievenafweging Programma Berkheide. Hierin is opgenomen dat Dunea voor de toename van de drinkwatervraag op de korte termijn afhankelijk is van het Rivier-duinsysteem waar Lentevreugd onderdeel van uitmaakt. Hierover volgen een aantal opsommingen met toelichting:

“Met de huidige ontwikkeling van de drinkwatervraag ontstaan al in de komende jaren tekorten. In 2025 wordt ten opzichte van 2020 een tekort van 8 miljoen m³ drinkwater/jaar verwacht. Richting 2030 loopt het tekort verderop, naar ongeveer 10 miljoen m³ drinkwater/jaar. Daarom wordt voor de korte termijn uitbreiding van het bestaande Rivier-duinsysteem gezocht. Voor de uitbreiding van het Rivier-duinsysteem moeten alle beschikbare mogelijkheden maximaal worden benut. Dit doet Dunea door:

- Uitbreiding Berkheide, waarbij bestaande winningen gerenoveerd worden en geïnvesteerd wordt in nieuwe winputten en installaties.

(..)”

Gelet op de doelstellingen op korte termijn, kiest Dunea ervoor om deze opgave te realiseren door onder meer te kiezen voor renovatie en uitbreiding van de productiecapaciteit in het waterwingebied Berkheide en het vergroten van de overbruggingscapaciteit in Berkheide:

“Berkheide heeft gezien de staat van de winningen een renovatieopgave. Ook zijn er problemen met betrekking tot bacteriologische betrouwbaarheid. Grootschalige renovatie van winningen en infiltratieplassen is noodzakelijk om het bestaande systeem in stand te houden, zodat het t/m 2040 onderdeel uit kan blijven maken van een leveringszekersysteem. Met de keuze voor Berkheide kan de opgave voor uitbreiding gerealiseerd worden in combinatie met de noodzakelijke renovatie, zodat de algehele impact van werkzaamheden zoveel mogelijk beperkt wordt.

(..)

In Berkheide zijn er kansen om uitbreiding van capaciteit te combineren met een positief effect op de instandhoudingsdoelen voor habitats en soorten in het Natura 2000 - gebied. Dit is mogelijk met maatwerk uitbreidingen in het systeem van winningen en infiltratieplassen, met beperkt ruimtebeslag, positieve effecten op de hydrologie en aanvullende natuurherstelprojecten.”

In de initiatieffase zijn meerdere alternatieven onderzocht voor het vervangen van de bestaande leiding. Voor het aanleggen van een nieuwe leiding dient de bestaande waterleiding alsnog gesaneerd te worden, een nieuw tracé binnen het Natura 2000-gebied aangelegd te worden en een deel van het Panbos te worden gekapt. Herplant van bomen na het aanleggen van een nieuwe leiding door het Panbos is niet mogelijk. Het aanleggen van een nieuwe leiding door een HDD-boring is niet technisch uitvoerbaar, vanwege het risico op het doorboren van de aanwezige kleilaag, waardoor op lokaal niveau de huidige kwelsituatie verandert met negatieve effecten op de aanwezige habitattypen. Daarnaast is de aansluiting met de voeding naar de Eendenplas in de Pan van Persijn niet mogelijk. Tevens dient de nieuwe leiding in zijn volledigheid te worden uitgelegd en de bestaande leiding alsnog te worden verwijderd. Daarnaast is binnen werkgebied 6a gekozen om een nieuwe leiding aan te leggen, omdat de bestaande leiding inmiddels loopt onder het bos dat zich heeft ontwikkeld in de afgelopen jaren. De bestaande leiding blijft in het bos liggen om bomenkap te voorkomen, conform de gemaakte afspraken met de grondeigenaar. Deze werkwijzen leiden tot de minst negatieve effecten op de benoemde soorten en aanwezige habitats. De realisatie van de voorgenoemde alternatieven in Lentevreugd zou leiden tot een groter oppervlakteverlies van kwetsbare

plekken voor de waterspitsmuis, rugstreepad en zandhagedis. Voor de uitvoering van de werkzaamheden is de 'Gedragscode Wet natuurbescherming voor drinkwaterbedrijven (KWR, 2020) leidend.

Het plangebied is zeer geschikt voor broedende vogels, waardoor het niet mogelijk is om te kunnen werken in de minst kwetsbare periode voor de zandhagedis, die loopt van april tot en met half mei. Het ongeschikt maken van het plangebied voor broedvogels is niet realiseerbaar. Daarnaast vinden werkzaamheden plaats in het functionele leefgebied van de waterspitsmuis, waarvan de kwetsbare periode al start in april. Door de werkzaamheden te starten in de minst kwetsbare periode van de waterspitsmuis, de overwinteringsperiode van rugstreepad en zandhagedis én door het treffen van mitigerende maatregelen, waaronder het voorafgaand ongeschikt maken, het wegvangen en verplaatsen van de betreffende soorten, worden negatieve effecten op de waterspitsmuis, rugstreepad en de zandhagedis zoveel mogelijk beperkt (zie ook overwegingen hiervoor).

Natuurherstel maakt bovendien integraal onderdeel uit van de opgave van Programma Berkheide. Voor de uitvoering van het project Lentevreugd is tevens een natuurvergunning aangevraagd, waarop separaat een besluit worden genomen. De natuurvergunning voorziet onder andere in het herstel en ontwikkeling van grijze duinen (habitattype H2130), duinbossen; binnenrand (H2180C) en vochtige duinvalleien (habitattype H2190).

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door te werken conform de voorgestelde maatregelen, aangescherpt in de voorschriften in dit besluit, wordt schade aan de rugstreepad, de zandhagedis en de waterspitsmuis zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten van de activiteit op aangevraagde soorten op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo), de Waterwet (hierna: Ww) of de Visserijwet (hierna: Vw). Voor de Wabo is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wassenaar bevoegd gezag, voor de Ww is de Omgevingsdienst Haaglanden namens de provincie Zuid-Holland bevoegd gezag. Voor de Vw is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland namens het ministerie het bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste lid, artikel 3.9, tweede lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.